

Lagrådsremiss

Rätt att bära namn som förvärvats i en annan stat inom EES

Regeringen överlämnar denna remiss till Lagrådet.

Stockholm den 16 juni 2011

Beatrice Ask

Fredrik Ludwigs
(Justitiedepartementet)

Lagrådsremissens huvudsakliga innehåll

Namnlagen gäller i princip för alla svenska medborgare, oavsett om man är medborgare också i ett annat land eller har hemvist utomlands. Personer med både svenskt och utländskt medborgarskap behandlas alltså som svenska medborgare. En svensk medborgare som förvärvat ett namn i ett annat land kan inte förvärva det namnet i Sverige om det strider mot svenskt namnskick. I så fall får personen ha olika namn i olika länder. Det är i regel möjligt att i dessa fall ändra namn genom ansökan hos Patent- och registreringsverket, men den ordningen innebär att man först får ett namn enligt svenskt namnskick och från en viss senare tidpunkt får ett annat namn. Förfarandet är också avgiftsbelagt.

I lagrådsremissen föreslås att den som genom födelse, ändrat civilstånd eller annat familjerättsligt förhållande har förvärvat ett namn i ett annat EES-land eller i Schweiz ska få förvärva det namnet också i Sverige, om han eller hon vid det utländska förvärvet var medborgare eller hade hemvist i den andra staten eller hade annan särskild anknytning dit. Förvärvet ska kunna ske genom en enkel anmälan till Skatteverket som är avgiftsfri. Vissa regler till skydd för barn föreslås gälla även vid dessa förvärv. För att ett barn som bär en icke-vårdnadshavande förälders efternamn ska få byta bort det namnet krävs samtycke från föräldern eller en särskild domstolsprövning. Namn som kan antas väcka anstöt eller leda till obehag eller som annars uppenbarligen inte är lämpligt ska inte godkännas som förnamn.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2011.

Innehållsförteckning

1	Beslut.....	3
2	Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670).....	4
3	Ärendet och dess beredning.....	6
4	Rätt att i Sverige bära namn som förvärvats i en annan stat inom EES.....	7
5	Ikraftträdande.....	13
6	Konsekvenser.....	13
7	Författningskommentar.....	13
Bilaga 1	Sammanfattning av promemorian.....	19
Bilaga 2	Promemorians lagförslag.....	20
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna	21

1 Beslut

Regeringen har beslutat att inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670).

2 Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)

Härigenom föreskrivs i fråga om namnlagen¹ (1982:670)

dels att 5, 11 och 33 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen närmast efter rubriken Internationella förhållanden ska införas en ny paragraf, 49 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Den som vill byta ett efternamn som har förvärvats enligt 1 § till ett annat efternamn som bärs av någon av föräldrarna kan göra detta genom anmälan till Skatteverket. Har föräldern förvärvat sitt namn enligt 9 eller 10 § genom äktenskap med någon annan än den andra föräldern, krävs att maken i detta äktenskap samtycker till namnbytet.

Genom anmälan till Skatteverket kan byte även ske till ett efternamn som någon av föräldrarna senast har burit som ogift.

Den som har bytt efternamn enligt första eller andra stycket och som vid namnbytet var under 18 år kan genom anmälan till Skatteverket byta till ett annat namn som anges i något av dessa stycken.

Den som vill byta sitt efternamn till ett nybildat efternamn eller till ett efternamn som inte kan förvärvas enligt 1–10 §§ kan göra ansökan om tillstånd till bytet hos patent- och registreringsverket. Den som en gång har bytt efternamn efter en sådan ansökan får på nytt byta efternamn på detta sätt endast om det finns särskilda skäl.

Avser ansökningen ett barn under 18 år, kan patent- och registreringsverket som villkor för namnbytet uppställa att domstol har funnit att detta är förenligt med barnets bästa.

Föreslagen lydelse

5 §²

Den som vill byta ett efternamn som har förvärvats vid födelse enligt 1 eller 49 a § till ett annat efternamn som bärs av någon av föräldrarna kan göra detta genom anmälan till Skatteverket. Har föräldern förvärvat sitt namn enligt 9 eller 10 § genom äktenskap med någon annan än den andra föräldern, krävs att maken i detta äktenskap samtycker till namnbytet.

11 §

Den som vill byta sitt efternamn till ett nybildat efternamn eller till ett efternamn som inte kan förvärvas på någon av de grunder som anges i 1–10 och 49 a §§ kan ansöka om tillstånd till bytet hos Patent- och registreringsverket. Den som en gång har bytt efternamn efter en sådan ansökan får på nytt byta efternamn på detta sätt endast om det finns särskilda skäl.

Avser ansökningen ett barn under 18 år, kan Patent- och registreringsverket som villkor för namnbytet uppställa att domstol har funnit att detta är förenligt med barnets bästa.

¹ Lagen omtryckt 1982:1134.

² Senaste lydelse 2003:652.

Med byte av efternamn enligt denna paragraf jämställs ändring av efternamns stavning.

33 §

Tillägg, ändring eller strykning av förnamn kan i andra fall än som avses i 30–32 §§ ske efter ansökan hos *patent- och registreringsverket*, om det finns särskilda skäl.

Tillägg, ändring eller strykning av förnamn kan i andra fall än som avses i 30–32 och 49 a §§ ske efter ansökan hos *Patent- och registreringsverket*, om det finns särskilda skäl.

49 a §

Den som har förvärvat ett namn i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz genom födelse, ändrat civilstånd eller annat familjerättsligt förhållande har genom anmälan till Skatteverket rätt att förvärva det namnet, om han eller hon då var medborgare eller hade hemvist i den staten eller hade annan särskild anknytning dit.

Första stycket ger inte rätt att som förnamn förvärva ett namn som kan väcka anstöt eller kan antas leda till obehag för den som ska bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn.

Om ett barn under 18 år bär någon av föräldrarnas efternamn utan att denna förälder är vårdnadshavare, krävs för ett förvärv enligt första stycket som medför att barnet inte längre bär förälderns namn att föräldern har samtyckt till förvärvet eller att domstol har funnit att detta är förenligt med barnets bästa. I ett sådant fall tillämpas 45 §, 48 § andra stycket och 49 § på motsvarande sätt.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2011.

3 Ärendet och dess beredning

Under senare år har namnlagen (1982:670) diskuterats i olika avseenden. En parlamentarisk kommitté har i uppdrag att se över lagen och ta ställning till behovet av ändringar i den (dir. 2009:129). Kommittén ska föreslå författningsändringar som bedöms vara nödvändiga eller lämpliga för att regleringen av personnamn ska vara tidsenlig. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2013. I december 2008 lämnade Justitiedepartementet i uppdrag åt en utredare att biträda departementet med att se över och lämna förslag till ändringar i den internationellt privaträttsliga regleringen av namnfrågor (Ju2008/10694/P). Uppdraget har redovisats i promemorian Internationella namnfrågor. I promemorian föreslås en ny lag om svenska myndigheters behörighet att handlägga frågor om namnförvärv, tillämplig lag för sådana förvärv och erkännande av utländska namnbeslut. Avsikten är att promemorian inom kort ska publiceras. De internationella frågorna kommer att behandlas vidare inom ramen för den allmänna översynen av namnlagen.

I avvaktan på den allmänna översynen behandlas i lagrådsremissen en särskilt uppmärksammas fråga, nämligen att namnlagen vid dubbelt medborgarskap inte tar tillräcklig hänsyn till namnskicket i det andra landet. Bland andra Patent- och registreringsverket och Skatteverket har påtalat detta (Ju2005/2948/L2).

På denna punkt ifrågasätts namnlagens förenlighet med EU-rätten av den Europeiska kommissionen, som inlett ett överträdelseärende mot Sverige (se kommissionens ärende 2006/4454 och Justitiedepartementets ärende Ju2007/9279/L2). Kommissionen gör gällande att Sverige inte uppfyller sina skyldigheter enligt artiklarna 12, 17 och 18 i EG-fördraget (numera artiklarna 18, 20 och 21 i Fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, FEUF) samt direktiv 2004/38/EG av den 29 april 2004 om unionsmedborgares och deras familjemedlemmars rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier. Kommissionen menar att tillämpningen i ett visst fall – där samma regel tillämpas för ett barn som har svensk-spanskt medborgarskap som för barn med endast svenskt medborgarskap – utgör diskriminering på grund av nationalitet och ett hinder för barn med dubbelt medborgarskap att fritt röra sig i medlemsstaterna.

I Justitiedepartementet upprättades i mars 2011 promemorian Rätt att bära namn som förvärvats i en annan stat inom EES. Promemorian har remitterats. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 1* och promemorians lagförslag finns i *bilaga 2*. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (Ju2011/2645/L2). Ytterligare synpunkter har därefter inhämtats från Lunds universitet, Skatteverket och Patent- och registreringsverket. Dessa synpunkter finns tillgängliga i lagstiftningsärendet.

4 Rätt att i Sverige bära namn som förvärvats i en annan stat inom EES

Regeringens förslag: Den som har förvärvat ett namn i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz genom födelse, ändrat civilstånd eller annat familjerättsligt förhållande ska ha rätt att genom anmälan till Skatteverket förvärva det namnet också här, om han eller hon då var medborgare eller hade hemvist i den andra staten eller hade annan särskild anknytning dit. Namn ska inte godtas som förnamn när namnet kan väcka anstöt eller antas leda till obehag för den som ska bära det eller när det av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn.

Om ett barn under 18 år bär någon av föräldrarnas efternamn utan att denna förälder är vårdnadshavare, ska det för ett förvärv som medför att barnet inte längre bär föräldrarnas namn också krävas att föräldern har samtyckt till förvärvet eller att domstol har funnit att detta är förenligt med barnets bästa.

Promemorians förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Det föreslås dock inget uttryckligt krav på anknytning till den stat i vilken förvärvet skett eller någon begränsning när det gäller förvärv av förnamn. Inte heller föreslås några särskilda förutsättningar för att ett barn under 18 år, som bär någon av föräldrarnas efternamn utan att denna förälder är vårdnadshavare, ska få förvärva ett namn som medför att barnet inte längre bär föräldrarnas efternamn.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har ingen invändning mot det. Flera remissinstanser, däribland *Kammarrätten i Stockholm* och *Kammarrätten i Sundsvall*, framhåller att man med en sådan lagändring kommer till rätta med det aktuella problemet. *Skatteverket* och *Föreningen Svenskar i Världen* anser att namn som förvärvats i länder utanför EES också bör omfattas. Föreningen anser också att namn som förvärvats på administrativ grund i ett annat land i princip ska kunna registreras här utan någon prövning. Även *Uppsala universitet* är tveksamt till att skilja mellan familjerättsliga och administrativa namnförvärv. *Lunds universitet* och *Uppsala universitet* väcker frågan om det inte bör krävas en nära anknytning till den stat i vilken förvärvet skett. *Förvaltningsrätten i Malmö* ifrågasätter om den föreslagna ändringen är tillräcklig för att uppfylla EU-rätten.

Skälen för förslaget

Svensk namnrätt och rättstillämpning

Rätten att bära namn regleras i namnlagen (1982:670). Namn kan förvärvas på tre sätt: automatiskt, genom anmälan till Skatteverket och efter ansökan hos Patent- och registreringsverket. Efternamn kan förvärvas automatiskt vid födelsen. Förvärv genom anmälan sker när någon enligt lagen i princip har rätt att utan prövning av en myndighet få ett visst namn och det alltså räcker att namnet anmäls. Detta gäller för s.k.

familjerättsliga namnförvärv. Vid en ansökan görs det däremot en prövning av om ett namn ska godkännas eller inte. Detta gäller för s.k. administrativa namnförvärv, t.ex. byte till ett nybildat namn.

Ett barn till föräldrar med gemensamt efternamn förvärvar vid födelsen automatiskt det namnet (1 §). Har föräldrarna olika efternamn när barnet föds, anses barnet vid födelsen ha förvärvat det av föräldrarnas efternamn som anmäls till Skatteverket inom tre månader efter födelsen. Anmälan kan i stället avse ett namn som någon av föräldrarna senast har burit som ogift. Görs inte någon anmälan, anses barnet vid födelsen ha förvärvat moderns efternamn. Har föräldrarna tidigare ett eller flera gemensamma barn som står under deras vårdnad, förvärvar barnet det efternamn som det senast födda syskonet bär. Den som vill byta ett efternamn som har förvärvats på detta sätt till ett annat efternamn som bärs av någon av föräldrarna kan göra det genom anmälan till Skatteverket (5 §). Vid ingående av äktenskap kan paret välja antingen att ha den ena makens efternamn som gemensamt efternamn eller att behålla sina efternamn (9 §).

Den som vill byta efternamn till ett nybildat namn eller till ett namn som inte kan förvärvas enligt de ovannämnda reglerna om familjerättsliga namnförvärv kan ansöka om namnbyte hos Patent- och registreringsverket (11 §). Som nybildat efternamn får normalt inte godkännas ett dubbelnamn (12 §). Som efternamn får inte heller godkännas namn som lätt kan förväxlas med ett namn som någon annan enligt lag bär eller har rätt till, t.ex. ett allmänt känt konstnärsnamn eller någon annans firma eller varumärke (13 §). Undantag kan göras om det finns synnerliga skäl (14 §).

Rätten att bära förnamn regleras i 30–34 §§. Varje barn ska ges ett eller flera förnamn, som inom tre månader från födelsen ska anmälas till Skatteverket. Som förnamn får inte godkännas namn som kan väcka anstöt eller kan antas leda till obehag för den som ska bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn. Vissa förutsättningar gäller för byte, strykning och tillägg av förnamn samt ändring av ordningsföljden mellan förnamn. Sådana ändringar görs genom anmälan till Skatteverket. En ändring av förnamn kan, efter ansökan hos Patent- och registreringsverket, ske även i andra fall om det finns särskilda skäl.

Liksom många andra länders lagstiftning bygger namnlagen på nationalitetsprincipen. Regler om internationella förhållanden finns i 50–52 §§. Som utgångspunkt prövas namnförvärv för en svensk medborgare av svensk myndighet med tillämpning av den svenska lagen. På motsvarande sätt får en utländsk medborgare förvärva namn i det land där han eller hon är medborgare med tillämpning av lagen där; ett sådant utländskt förvärv godtas sedan vid folkbokföring i Sverige. Den som har både ett svenskt och ett utländskt medborgarskap behandlas enligt namnlagen som svensk medborgare, vilket innebär att ett namnförvärv i ett sådant fall sker med tillämpning av den svenska lagen. Vidare gäller ett par undantag från nationalitetsprincipen. Lagen gäller för en medborgare i Danmark, Finland eller Norge som har hemvist i Sverige. En annan utländsk medborgare kan välja att förvärva namn med tillämpning av namnlagen. Lagen gäller däremot inte för en svensk medborgare som har hemvist i Danmark, Finland eller Norge.

Kraven enligt EU-rätten

Det finns inom EU inga bestämmelser som särskilt reglerar frågor om namn. EU-rätten har ändå haft ett inflytande på medlemsstaternas internationella namnrätt genom att EU-domstolen slagit fast att nationell rätt i vissa avseenden stridit mot förbudet mot diskriminering (artikel 18 FEUF) och rätten till fri rörlighet för unionsmedborgare (artikel 21 FEUF).

EU-domstolen har uttalat att det utgjorde en otillåten diskriminering på grund av nationalitet av en unionsmedborgare med dubbelt medborgarskap att avslå en ansökan om att byta till det namn medborgaren hade fått i en annan medlemsstat (domstolens dom av den 2 oktober 2003 i mål C-148/02, Garcia Avello). Två barn av både belgisk och spansk nationalitet hade vid den spanska ambassaden i Belgien registrerats med efternamnet Garcia Weber i enlighet med de spanska namnreglerna men fick avslag på ansökan hos belgiska myndigheter om byte av namn från det registrerade Garcia Avello till Garcia Weber. EU-domstolen ansåg att barnen inte skulle behandlas som om de var enbart belgiska medborgare och att de hade rätt att få det namn som registrerats vid den spanska ambassaden.

I ett annat mål har EU-domstolen uttalat att tyska myndigheter var skyldiga att erkänna ett barns efternamn såsom det hade fastställts och registrerats i en annan medlemsstat (domstolens dom den 14 oktober 2008 i mål C-353/06, Grunkin och Paul). I målet hade ett barns efternamn (ett dubbelnamn) inte godtagits i Tyskland på det sätt det hade registrerats i Danmark enligt dansk rätt. Både barnet och dess föräldrar hade enbart tyskt medborgarskap och den tyska lagvalsregeln hänvisade till tysk materiell namnrätt som inte godtog det danska namnskicket. Barnet hade fötts i Danmark och var sedan födelsen bosatt där.

I ytterligare ett mål har EU-domstolen uttalat att ett beslut att inte erkänna ett efternamn såsom det fastställts i en annan medlemsstat i vilket personen var bosatt utgör en begränsning av rätten till fri rörlighet. Begränsningen kunde dock vara förenlig med EU-rätten under förutsättning att de åtgärder som myndigheterna vidtagit var motiverade med hänvisning till grunderna för rättsordningen (domstolens dom av den 22 december 2010 i mål C-208/09, Sayn-Wittgenstein). I målet hade en österrikisk person i vuxen ålder adopterats av en tysk medborgare och i samband med det i Tyskland folkbokförts under ett efternamn som innehöll en adelstitel. Namnet erkändes inte i Österrike med hänvisning till att det enligt österrikisk konstitutionell rätt var förbjudet att bära adels-titlar.

Dagens reglering skapar problem för enskilda

Av nationalitetsprincipen följer alltså att utländska namnbeslut avseende utländska medborgare gäller i Sverige. En utländsk medborgare som är bosatt i Sverige har rätt men är inte tvungen att anpassa sitt namn till svenskt namnskick. Han eller hon kan använda det namn som förvärvats i utlandet.

Namnlagens internationella reglering kan dock innebära nackdelar för en svensk medborgare som också har anknytning till ett annat land och förvärvar ett namn i det landet. Som exempel kan nämnas ett barn som –

liksom i det av EU-kommissionen uppmärksammade fallet – vid födelsen förvärvat ett namn i ett annat land där han eller hon också är medborgare. En praktisk situation är att en svensk medborgare får barn i ett annat land och barnet i enlighet med det landets medborgarskapslag blir medborgare också där. Barnet förvärvat sedan ett namn enligt namnskicket i födelselandet. När barnet ska registreras i Sverige, tillämpas svensk namnrätt som en följd av det svenska medborgarskapet. I det fallet riskerar alltså barnet att, om namnrätten skiljer sig åt, få olika namn i olika länder. Liknande problem uppstår när ett barn föds och får hemvist i en annan stat och den staten tillåter namnförvärv för personer bosatta i landet. Även om det förefaller ovanligt, förekommer det också att någon vid andra anmälningar enligt namnlagen, t.ex. i samband med äktenskap, nekats ett namn som förvärvats i ett annat land.

Problemet aktualiseras som sagt för svenska medborgare och endast om namnskicken skiljer sig åt mellan staterna; om ett namn överensstämmer med svensk namnrätt, får personen ju det namnet med en tillämpning av de svenska reglerna. När någon förvärvat ett namn i en annan stat, godtas som regel namnet också enligt svenskt namnskick och frågan om ”haltande” namn aktualiseras över huvud taget inte.

Visserligen kan problemet med olika namn i olika länder botas i efterhand genom att namnlagen tillämpas flexibelt. Patent- och registreringsverket kan godkänna ett namn om det finns synnerliga skäl för att godkänna det (se t.ex. 14 § andra stycket). I praxis anses det finnas synnerliga skäl om sökanden har svenskt medborgarskap och medborgarskap i ytterligare ett EU-land samt bär eller enligt namntraditionen i det andra EU-landet skulle ha burit det aktuella namnet. Den ordningen innebär att en person först får ett namn enligt svenskt namnskick och sedan från en viss senare tidpunkt får ett annat namn. Detta förfarande kräver emellertid en särskild ansökan och är tidskrävande. Dessutom är det avgiftsbelagt, låt vara att avgiften kan efterges.

Det kan tilläggas att problemet inte uppstår för svenska medborgare som förvärvat ett namn i Danmark, Finland eller Norge, eftersom ett sådant namnförvärv anses kunna registreras här (se prop. 1982/83:38 s. 9 f.).

Namn som förvärvats inom EES och i Schweiz bör kunna behållas genom en anmälan och även om de inte är förenliga med svenskt namnskick

Det är naturligt att en persons namn är detsamma var han eller hon än befinner sig. Att ha olika namn i olika länder kan medföra praktiska problem för den enskilde både yrkesmässigt och privat. Det namn som finns i officiella handlingar används exempelvis vid utfärdande av pass och andra legitimationshandlingar. Är namnet i sådana handlingar inte detsamma som det namn som anges i officiella handlingar i ett annat land, kan det leda till misstanke om att personen lämnat falska uppgifter. Många vill också självfallet använda det namn som man har med sig från ett annat land för att markera en viss kulturell identitet och sammanhållning med släkt som bor kvar i det landet.

Som förordas i promemorian finns det anledning att åstadkomma en ordning där ett namn som en svensk medborgare har fått i ett annat land

kan förvärvas också här i landet. Detta bör kunna ske enkelt och snabbt genom en anmälan till Skatteverket.

Möjligheten bör för närvarande begränsas till förvärv i ett annat EES-land och Schweiz. När det gäller den möjlighet som redan finns att få ett namn godkänt av Patent- och registreringsverket skiljer sig verkets bedömning åt beroende på i vilket land förvärvet skett. Enligt Patent- och registreringsverket är det i vissa länder förhållandevis lätt att byta namn. Det kan dessutom vara svårt att få fram säker dokumentation i fråga om namnbeslut från många stater utanför EES. Motsvarande kommer att gälla för Skatteverkets behandling av anmälningar. Att tillåta de hundratal fall per år av namnförvärv som gjorts i länder utanför EES skulle öppna upp för praktiska svårigheter. En generell reglering bör inte införas utan att konsekvenserna bättre går att överblicka. För fall som rör förhållanden utanför EES och Schweiz bör eventuella problem därför tills vidare bedömas som en fråga om namnbyte på det sätt som sker i dag.

Möjligheten bör gälla för namn som förvärvats på familjerättslig grund

Det finns starka skäl att godta ett namn som någon fått i och med födelse, adoption eller äktenskap eller som någon bytt tillbaka till efter en skilsmässa. I dessa fall gäller det ofta namn eller namnkombinationer som redan finns och personen i fråga har en anknytning till; det finns ett tydligt skäl till namnförvärvet och det finns i allmänhet klara regler för vilka namn som får förvärvas i de sammanhangen. Det förhåller sig däremot annorlunda när det gäller s.k. administrativa namnförvärv, dvs. byte av namn utan att det sker på grund av något familjerättsligt skäl. Det kan tänkas fall där en svensk medborgare som fått avslag på en ansökan om namnbyte i Sverige för att kringgå den svenska namnlagen genomför namnbytet i en annan stat. Det är naturligt att man vid ett administrativt namnbeslut i en annan stat inte tar hänsyn till samma faktorer som i Sverige, t.ex. någon annans här i landet skyddade firma eller varumärke (jfr 13 §). Även om det inte finns något skäl att ifrågasätta själva beslutsprocessen där, finns det ett intresse av att pröva om ett namn som förvärvats på administrativ grund i ett annat land bör godkännas här. En annan ordning skulle alltför enkelt öppna för kringgåenden av intressen som värnas i nationell rätt och som det är naturligt att varje land förfogar över.

Regeringen gör därför bedömningen att rätten att vid anmälan välja namn som förvärvats i en annan EES-stat bör begränsas till familjerättsliga namnförvärv. Den som förvärvat ett namn på administrativ grund bör liksom hitills vara hänvisad till Patent- och registreringsverkets prövning.

I det sagda ligger också att det alltså bör krävas att det faktiskt har skett ett förvärv i det andra landet; det bör inte vara tillräckligt att det bara finns en rätt att få namnet enligt det andra landets lagstiftning eller namntradition. Enligt regeringens bedömning ställer EU-rätten inte ett så långtgående krav. Till detta kommer att en sådan ordning – där myndigheten skulle behöva tillämpa utländsk lag – skulle innebära ett mer komplicerat förfarande och dessutom aktualisera organisatoriska frågor

som inte kan behandlas i detta sammanhang. Som framgår av avsnitt 3 är namnlagen föremål för en allmän översyn och i denna kommer också de internationella frågorna att behandlas vidare.

Det bör krävas att förvärvet skett på grund av en särskild anknytning till den andra staten

När det är fråga om erkännande av utländska avgöranden brukar traditionellt ställas upp krav på anknytning till det andra landet i form av medborgarskap eller hemvist. Som *Lunds universitet* och *Uppsala universitet* framhåller bör det finnas någon särskild anledning som motiverar att ett namnförvärv skett i den andra staten. En rent tillfällig anknytning till en annan EES-stat bör inte vara tillräcklig för att få registrera ett namn i Sverige som annars inte hade varit möjligt att registrera här. Regeringen delar universitetens uppfattning att det är lämpligt att ställa upp ett uttryckligt krav på att namnförvärvet skett för att personen haft viss anknytning till det andra landet. Det bör krävas att den det gäller vid förvärvet varit medborgare eller haft hemvist i den andra staten eller också haft annan särskild anknytning dit.

Vissa regler bör gälla till skydd för barn också vid dessa förvärv

Som förnamn får inte godkännas namn som kan väcka anstöt eller antas leda till obehag för den som ska bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn (34 §). I fråga om efternamn gäller detta endast nybildade namn (12 § 5 och 6). Det finns alltså ingen motsvarande begränsning för efternamn som redan finns i familjen. Även om man kan utgå från att lagstiftningen i andra länder innehåller liknande begränsningar, kan det finnas namn som trots att de bedöms lämpliga i en annan stat är olämpliga i Sverige.

När det gäller namn som kan väcka anstöt eller antas leda till obehag för bäraren, bör det, som *Lunds universitet* anser, införas en begränsning framför allt för att förhindra att barn får ett sådant namn i Sverige. Namn som av annan anledning uppenbarligen är inte är lämpliga som förnamn i Sverige bör inte heller godtas.

För den som är under 18 år görs anmälan enligt namnlagen av barnets vårdnadshavare (48 §). Om ett barn under 18 år bär någon av föräldrarnas namn utan att denna förälder är vårdnadshavare, krävs för byte till ett namn som bärs av den andra föräldern att den förälder vars namn barnet bär har samtyckt till namnbytet eller att domstol har funnit att bytet är förenligt med barnets bästa (6 §). Kravet är motiverat av att många föräldrar som inte är vårdnadshavare ser namngemenskapen som en betydelsefull del i relationen mellan föräldern och barnet (prop. 1981/82:156, s. 30). Enligt uppgift från Skatteverket är det inte ovanligt att en förälder som har ensam vårdnad om ett barn ansöker om byte av efternamn för barnet.

Även om de flesta andra länder inom EES sannolikt skyddar barnet mot att en förälder som har vårdnaden byter bort den andra förälderns efternamn utan att denna åtminstone har getts tillfälle att yttra sig och hänsyn har tagits till barnets bästa, bör lämpligen motsvarande skydd

gälla när ett utländskt namn förvärvas enligt den nu föreslagna ordningen.

5 Ikraftträdande

Regeringens förslag: Lagändringarna ska träda i kraft den 1 december 2011.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Med något undantag yttrar sig ingen remissinstans särskilt i frågan.

Skälen för regeringens förslag: Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2011.

Vid ikraftträdandet bör det vara möjligt att få ett utländskt namnförvärv registrerat också här i landet med stöd av de föreslagna nya bestämmelserna. Detta bör gälla även om det utländska förvärvet skett före ikraftträdandet. Det behövs ingen särskild övergångsbestämmelse för att åstadkomma detta.

6 Konsekvenser

Regeringens bedömning: Lagändringarna får inga statsfinansiella konsekvenser.
--

Promemorians bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans yttrar sig särskilt i frågan.

Skälen för regeringens bedömning: Det kan antas röra sig om några tiotal ärenden per år som kommer att handläggas av Skatteverket i stället för Patent- och registreringsverket. De föreslagna lagändringarna bedöms inte leda till några ökade kostnader för det allmänna eller annars få några statsfinansiella konsekvenser.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i namnlagen (1982:670)

Efternamn

Byte till förälders efternamn, m.m.

5 § Den som vill byta ett efternamn som har förvärvats *vid födelse* enligt 1 eller 49 a § till ett annat efternamn som bärs av någon av föräldrarna kan göra detta genom anmälan till Skatteverket. Har föräldern förvärvat sitt namn enligt 9 eller 10 § genom äktenskap med någon annan än den andra föräldern, krävs att maken i detta äktenskap samtycker till namnbytet.

Genom anmälan till Skatteverket kan byte även ske till ett efternamn som någon av föräldrarna senast har burit som ogift.

Den som har bytt efternamn enligt första eller andra stycket och som vid namnbytet var under 18 år kan genom anmälan till Skatteverket byta till ett annat namn som anges i något av dessa stycken.

Paragrafen handlar om byte av efternamn som förvärvats vid födelsen till ett annat efternamn som bärs av någon förälder. I paragrafen görs ett tillägg som innebär att ett byte till en förälders efternamn ska vara möjligt också i de fall då ett efternamn som man byter från förvärvats på motsvarande sätt med stöd av 49 a §.

Byte till andra efternamn

11 § Den som vill byta sitt efternamn till ett nybildat efternamn eller till ett efternamn som inte kan förvärvas *på någon av de grunder som anges i 1–10 och 49 a §§* kan *ansöka* om tillstånd till bytet hos *Patent- och registreringsverket*. Den som en gång har bytt efternamn efter en sådan ansökan får på nytt byta efternamn på detta sätt endast om det finns särskilda skäl.

Avser ansökningen ett barn under 18 år, kan *Patent- och registreringsverket* som villkor för namnbytet uppställa att domstol har funnit att detta är förenligt med barnets bästa.

Med byte av efternamn enligt denna paragraf jämställs ändring av efternamns stavning.

Paragrafen anger i vilka fall byte av efternamn ska göras genom en ansökan hos Patent- och registreringsverket i stället för genom anmälan till Skatteverket. Den ändras till följd av att det införs en ny paragraf, 49 a §. Den paragrafen gör det möjligt att förvärva efternamn också i andra fall än som föreskrivs i 1–10 §§. Ändringen i förevarande paragraf innebär att en ansökan om byte av efternamn hos Patent- och registreringsverket bara kan ske om namnet inte kan förvärvas – förutom enligt 1–10 §§ – på den grund som anges i 49 a §. I ett sådant fall får sökanden i stället anmäla namnet till Skatteverket.

Förnamn m.m.

33 § Tillägg, ändring eller strykning av förnamn kan i andra fall än som avses i 30–32 och 49 a §§ ske efter ansökan hos *Patent- och registreringsverket*, om det finns särskilda skäl.

Paragrafen anger i vilka fall ändring av förnamn ska ske hos Patent- och registreringsverket i stället för hos Skatteverket. Den ändras till följd av att det införs en ny paragraf, 49 a §. Den paragrafen gör det möjligt att förvärva förnamn också i andra fall än som föreskrivs i 30–32 §§.

Internationella förhållanden

49 a § *Den som har förvärvat ett namn i en annan stat än Sverige inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i Schweiz genom födelse, ändrat civilstånd eller annat familjerättsligt förhållande har genom anmälan till*

Skatteverket rätt att förvärva det namnet, om han eller hon då var medborgare eller hade hemvist i den staten eller hade annan särskild anknytning dit.

Första stycket ger inte rätt att som förnamn förvärva ett namn som kan väcka anstöt eller kan antas leda till obehag för den som ska bära det eller namn som av någon annan anledning uppenbarligen inte är lämpligt som förnamn.

Om ett barn under 18 år bär någon av föräldrarnas efternamn utan att denna förälder är vårdnadshavare, krävs för ett förvärv enligt första stycket som medför att barnet inte längre bär förälderns namn att föräldern har samtyckt till förvärvet eller att domstol har funnit att detta är förenligt med barnets bästa. I ett sådant fall tillämpas 45 §, 48 § andra stycket och 49 § på motsvarande sätt.

Paragrafen, som är ny, ger rätt att genom anmälan till Skatteverket förvärva ett namn när det inte är möjligt enligt de vanliga reglerna, om det förvärvats på ett visst sätt i en annan EES-stat eller i Schweiz. Den tar sikte på de situationer då en tillämpning av lagens andra bestämmelser skulle leda till att någon nekas att få ett namn som han eller hon bär i enlighet med den andra namntraditionen, t.ex. ett dubbelt efternamn.

Paragrafen ska ses mot bakgrund av lagens övriga reglering av internationella förhållanden. Namnlagen gäller i princip för alla svenska medborgare, oavsett om man har medborgarskap också i ett annat land eller hemvist utomlands. Den som har både svenskt och utländskt medborgarskap behandlas alltså som svensk medborgare. För svenska medborgare gäller de begränsningar i fråga om val av namn som lagen innehåller. En utländsk medborgare i Sverige som inte också är svensk medborgare får förvärva eller ändra namn med tillämpning av lagen i det land där han eller hon är medborgare. Ett sådant namn godtas vid folkbokföring i Sverige. Om den utländska medborgaren har hemvist i Sverige, kan han eller hon också välja att förvärva, ändra eller behålla namn enligt lagen (se 51 § andra stycket).

Vissa avsteg görs från dessa principer. Lagen tillämpas inte på svenska medborgare som har hemvist i Danmark, Finland eller Norge (50 §). Den tillämpas däremot på medborgare i Danmark, Finland eller Norge som har hemvist här (51 § första stycket).

Paragrafen har alltså främst betydelse dels för svenska medborgare (som inte har hemvist i Danmark, Finland eller Norge), dels för medborgare i Danmark, Finland och Norge med hemvist här. Den kan dock även bli tillämplig när en utländsk medborgare med hemvist här väljer att förvärva ett namn enligt denna lag.

Paragrafen placeras i avsnittet om internationella förhållanden före bestämmelserna om lagens tillämpningsområde. För att inte ändra en invand paragrafnumrering betecknas den 49 a §.

Första stycket

För att paragrafen ska vara tillämplig krävs till att börja med att det har skett ett utländskt namnförvärv. Namnfrågan ska alltså ha avgjorts enligt det förfarande som den andra staten tillämpar för namnförvärv. Det kan vara fråga om namn som förvärvats genom anmälan eller direkt på grund av lag. Som regel registreras namnförvärven i ett register, men även namn som officiellt fastställs på annat sätt omfattas. Enbart en rätt att

fövärv ett visst namn i en annan stat räcker däremot inte, utan namnet måste ha förvärvats.

Regleringen gäller endast namn som har förvärvats genom födelse, ändrat civilstånd eller annat familjerättsligt förhållande. Vanliga exempel på ändrat civilstånd är ingående av äktenskap eller skilsmässa. Även andra former av civilstånd som kan finnas i ett annat land omfattas, t.ex. ingående av partnerskap. Begreppet familjerättsligt förhållande omfattar andra familjerättsliga händelser och situationer som föranleder namnförvärv. Det rör sig om förhållanden som enligt namnlagen ger rätt att förvärv ett namn (t.ex. adoption eller byte till makes eller förälders efternamn, se 1–10 §§), men begreppet omfattar också familjerättsliga händelser och situationer som i enlighet med den utländska namntraditionen ger rätt till namnförvärv. Exempelvis kan ett utländskt namnförvärv ha skett på grund av ett samboförhållande eller med hänvisning till att ett halvsyskon bär namnet i fråga. Kravet på att förvärvet ska ha skett genom ett familjerättsligt förhållande gör att det som brukar kallas administrativa namnförvärv faller utanför bestämmelsen, t.ex. byten till ett nybildat namn. Detta gäller även om förvärvet tidsmässigt har skett i samband med att civilståndet ändrats. I ett sådant fall är personen i fråga i stället hänvisad till att ansöka om godkännande hos Patent- och registreringsverket.

Bestämmelsen är begränsad till namnförvärv som skett i en annan stat inom EES eller i Schweiz.

Vidare finns det i paragrafen ett anknytningskrav. Rätten att välja ett namn som förvärvats i en annan stat gäller endast om personen vid förvärvet antingen var medborgare eller hade hemvist i den andra staten eller också hade annan särskild anknytning dit. Det är vid tidpunkten för förvärvet som anknytningen ska finnas. Hemvistbegreppet är avsett att ha samma innebörd här som i andra internationellt privaträttsliga sammanhang. En person anses normalt ha hemvist i en stat om bosättningen med hänsyn till vistelsens varaktighet och omständigheterna i övrigt får anses stadigvarande (jfr 7 kap. 2 § lagen [1904:26 s. 1] om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap och förmynderskap). Vid bedömningen av om ett barn har hemvist får på vanligt sätt hänsyn tas till vårdnadshavarnas hemvist. Begreppet annan särskild anknytning tar i första hand sikte på anknytning till person. Som exempel kan nämnas att en svensk medborgare ingått äktenskap med en medborgare i en annan stat. Endast en vistelse i en annan stat ger inte tillräcklig anknytning för att godkänna ett namn som förvärvats där. Det är inte heller tillräcklig anknytning att två svenska medborgare gifter sig i en annan stat och på grund av äktenskapet förvärv ett namn där.

Förvärvet sker genom anmälan till Skatteverket. Bestämmelsen kan aktualiseras i de sammanhang som anges i 1–10 §§ och 30–32 §§ och ger då kompletterande förutsättningar för förvärv. En anmälan kan också ske med stöd av enbart denna paragraf.

Bestämmelsen ger alltså rätt att också i Sverige förvärv det namn som förvärvats i den andra staten. Om väl ett namn har förvärvats i det andra landet med stöd av de bestämmelser som finns där, gäller i princip inte de begränsningar eller villkor som annars kan gälla för ett motsvarande ”svenskt” förvärv av namn genom anmälan till Skatteverket (se dock andra och tredje styckena). Exempelvis är det möjligt att anmäla ett efter-

namn sammansatt av båda föräldrarnas efternamn, eller ett efternamn som bärs av ett halvsyskon (jfr 1–3 §§). Inte heller krävs det något domstolsbeslut för att behålla ett efternamn som man haft före en adoption (jfr 4 §) eller, som huvudregel, samtycke i samband med byte till förälders eller makes efternamn (jfr 5, 6, 9 och 10 §§). Det finns ingen begränsning i fråga om antalet tillfällen som en anmälan kan ske, låt vara att antalet förvärv i praktiken begränsas av att förvärvet måste ha skett genom något familjerättsligt förhållande. Det i utlandet förvärvade namnet får registreras här som ett förnamn, mellannamn eller efternamn, även om namnet i det andra landet har en annan funktion eller betydelse.

Ett utländskt namnförvärv kan förstås dröja eller inte aktualiseras förrän det t.ex. behövs en identitetshandling. Då kan det namn som följer av den svenska namnrätten under en tid vara registrerat. Exempelvis förvärvar ett barn automatiskt moderns efternamn om föräldrarna har olika efternamn och inte inom tre månader efter födelsen anmäler vilket av föräldrarnas efternamn barnet ska ha (1 § tredje stycket). Även i en sådan situation kan, när ett nytt namn väl förvärvats i det andra landet, det i Sverige registrerade namnet ändras genom bara en anmälan enligt denna paragraf.

I regel ska Skatteverket kunna godta de uppgifter som sökanden lämnar i anmälan. I vissa fall kan dock sökanden behöva ge in underlag. För att visa medborgarskap i en annan stat räcker det normalt med ett utdrag ur passet eller en annan identitetshandling där medborgarskapet framgår. För att styrka hemvist i en annan stat kan det behövas ett utdrag ur ett adress- eller folkbokföringsregister.

För den som är under 18 år görs anmälan eller ansökan i mål eller ärenden enligt lagen av barnets vårdnadshavare (48 §). Vissa särskilda bestämmelser om barnets hörande finns också i 48 §.

Andra stycket

Andra stycket anger en begränsning av den rätt att förvärva ett namn som ges i första stycket. En motsvarande begränsning finns vid inhemska förvärv (34 §). Även om bestämmelsen har en generell utformning, får den i praktiken betydelse som ett skydd för barn.

Rätten att här som förnamn förvärva ett namn som redan förvärvats i en annan stat gäller inte om namnet kan väcka anstöt eller antas leda till obehag för den som ska bära det i Sverige. Bedömningen ska avse upplevelsen av att bära namnet i Sverige. Det saknar alltså betydelse om namnet kan bäras utomlands utan att väcka anstöt eller leda till obehag. Det spelar ingen roll att den som ska bära namnet vid anmälningstillfället inte anser – eller uppfattar – att namnet leder till obehag, om det kan antas att namnet framöver kommer att göra det. Inte heller namn som av annan anledning uppenbarligen inte är lämpliga som förnamn får förvärvas här, även om namnet förvärvats i en annan EES-stat eller i Schweiz. Bestämmelsen ska ses i sitt internationella sammanhang och bedömningen blir därför en annan än i inhemska fall. Hänsyn ska tas till att personen redan bär namnet och intresset av att han eller hon har samma förnamn i båda staterna får vägas in i bedömningen. Exempelvis ska inte enbart det förhållandet att det är svårt att avgöra om ett namn är

ett förnamn eller ett efternamn hindra att det förvärvas som förnamn här, om någon redan förvärvat det i en annan stat. Inte heller ska enbart det förhållandet att ett mansnamn kan uppfattas som ett kvinnonamn göra att namnet anses uppenbart olämpligt. Bestämmelsen är alltså avsedd att tillämpas i sällsynta fall, t.ex. när ett namn kan uppfattas som en olämplig titel.

Begränsningen i andra stycket gäller, i likhet med vad som gäller för rent nationella förvärv på familjerättslig grund, inte för efternamn (se 1–10, jfr däremot när det gäller nybildade efternamn 12 § 6).

Tredje stycket

I tredje stycket finns ytterligare en bestämmelse som skyddar barn. Den gäller fall då ett barn bär någon av föräldrarnas namn utan att föräldern är vårdnadshavare. I ett sådant fall krävs för ett förvärv enligt första stycket som innebär att barnet inte längre bär föräldrarnas namn, i likhet med vad som gäller för byte enligt 6 §, att föräldern har samtyckt till förvärvet eller att (svensk) domstol har funnit att detta är förenligt med barnets bästa. Endast det att föräldern samtyckt till ett förvärv som skett utomlands behöver inte betyda att han eller hon också samtyckt till förvärvet i Sverige.

I ett sådant fall ska vissa bestämmelser i lagen om förfarandet inför domstol tillämpas på motsvarande sätt, nämligen de som är aktuella i fråga om byte. Det gäller behörig domstol (45 §) och hänsynstagande till barnets vilja (48 § andra stycket). Vidare behövs inte ett nytt samtycke hos Skatteverket om ett sådant lämnats inför domstol (49 §). De generellt gällande bestämmelserna i lagen är också tillämpliga, t.ex. att en ansökan om förklaring att ett namnbyte är förenligt med barnets bästa görs av barnets vårdnadshavare (jfr 48 § första stycket).

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 december 2011.

Av bestämmelsen framgår att lagen träder i kraft den 1 december 2011. Från och med detta datum kan man förvärva ett i utlandet redan förvärvat namn med stöd av nya 49 a §, även om det utländska förvärvet skett före ikraftträdandet. Nya 49 a § kan tillämpas också vid prövning av ett överklagat beslut i fråga om registrering som fattats före ikraftträdandet.

Sammanfattning av promemorian

Bilaga 1

I promemorian föreslås att den som i samband med födelse, adoption, ändrat civilstånd eller annat liknande förhållande har förvärvat ett namn i ett annat EES-land ska få använda det namnet, också om det skulle strida mot svenskt namnskick.

1 Förslag till lag om ändring i namnlagen (1982:670)

Härigenom föreskrivs att det i namnlagen (1982:670) ska införas en ny paragraf, 49 a §, närmast efter rubriken Internationella förhållanden av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

49 a §

När ett namn kan förvärvas genom anmälan till Skatteverket, har den som redan förvärvat ett namn i en annan EES-stat eller Schweiz med anledning av födelse, adoption, ändrat civilstånd eller annat liknande förhållande alltid rätt att välja det namnet.

Denna lag träder i kraft den 1 december 2011.

Efter remiss har yttranden över Promemorian Rätt att bära namn som förvärvats i en annan stat inom EES avgetts av Kammarrätten i Stockholm, Kammarrätten i Sundsvall, Förvaltningsrätten i Göteborg, Förvaltningsrätten i Malmö, Patentbesvärsrätten, Lunds universitet (Juridiska institutionen), Uppsala universitet (Juridiska institutionen), Skatteverket, Patent- och registreringsverket, Rikspolisstyrelsen, Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps), Institutet för språk och folkminnen, Sveriges advokatsamfund och Föreningen Svenskar i Världen.